

Lewis spet pozval stavkarje, naj se vrnejo na delo

Unija bo obtožena žaljenja sodišča, ako ne bo stavka končana. Izgledi za izravnavo konflikta se izboljšali. — Odmerjanje premoga odrejeno v New Yorku. — Progresivna rudarska unija bo morda okkalcila stavko

Washington, D. C. — John L. Lewis je ponovno pozval 372,000 stavkajočih rudarjev na polju mehkega premoga, naj se vrnejo na delo brez odlašanja. Poziv jim je naslovil v momentu, ko so reprezentanti federalne vlade namignili, da bo rudarska unija obtožena žaljenja sodišča, ako se ne bo pokorila injunkciji, katero je izdal federalni sodnik Richmond B. Keech, in se stavkarji ne bodo vrnili na delo.

Vprašanje je, ali se bodo stavkarji odzvali Lewisovemu pozivu. Prejšnji njegov poziv so ignorirali. Lewis je dejal, da je instruiral uradnike vseh krajevnih unij, naj skrbijo, da se bodo stavkarji vrnili na delo. Vlada je povečala pritisk na unijo in operatorje, da jih pridobi za sklenitev nove pogodbe. Veljavnost prejšnje je potekla 30. junija lani. David L. Cole, načelnik odbora za ugotovitev dejstev, je dejal, da mora biti stavka končana v ponedeljek.

Izgledi za izravnavo konflikta med rudarsko unijo UMWA in operatorji, ki traja že osem mesecev, so se izboljšali po tajni seji, na kateri so se sestali reprezentanti unije, operatorjev iz severnih držav in jeklarskih kompanij, ki posedujejo premogovnike. Seje se niso udeležili operatorji iz južnih držav. Poročilo pravi, da je bila seja uspešna. Možnost je, da bo justični departament odložil poziv, naj federalni sodnik Richmond B. Keech odredi akcijo proti rudarski uniji, ker se ne pokori od-

Brezposelnost

v zapadni Nemčiji

Kancelar Adenauer predložil program parlamentu

Bonn, Nemčija. — Brezposelnost v zapadni Nemčiji je postala resen problem. Število brezposelnih znaša sedaj čez dva milijona.

Kancelar Konrad Adenauer je predložil parlamentu program, ki določa potrošnja 3,400,000,000 mark za pobijanje brezposelnosti. Program vključuje šest točk. Naglasil je, da program ni v nasprotju z zdravno ekonomijo. Poslanci so ga vprašali, kje bo dobil denar za izvajanje programa, toda on je vprašanje ignoriral.

Program predvideva gradnjo hiš, cest, popravil železnic na Bavarskem, Saksionskem in v Schleswig-Holsteinu.

Vlada se je odločila za preklje odredbe, ki prepoveduje preselejevanje delavcev, da bodo brezposelni lahko šli v kraje, v katerih bodo lahko dobili delo. Adenauer je priznal resnost situacije, zaeno pa je naglasil, da se ne more odgovornost pripisati vladi.

"Vojna in dolgo prekinjenje zunanje trgovine sta odgovorni za porast brezposelnosti," je dejal. "Delna krivda je tudi okupacijskih oblasti. Zunanji kapital ni na razpolago Nemčiji in nemški ne zadostuje za okrevanje ekonomije. Povečanje izvoza nemških produktov bi ublažilo situacijo. Zapadna Nemčija je sedaj odvisna od razumevanja in pomoči drugih držav."

Adenauerjev program je bil hladno sprejet v parlamentu. Nekateri poslanci so izjavili, da je vlada odgovorna za porast brezposelnosti, ker ni osvojila programa načrtne ekonomije.

redbi, ki je bila izdana prejšnji teden, da mora John L. Lewis storiti korake, da se bodo stavkajoči rudarji vrnili na delo. Sodnik je tudi odredil obnovno kolektivnih pogajanj med unijo in operatorji.

David H. Cole, načelnik odbora za ugotovitev dejstev, kate-rega je imenoval predsednik Truman, in Cyrus S. Ching, direktor federalne posredovalne službe, sta se udeležila tajne seje. Zapustila sta dvorano, preden je bila seja zaključena.

Doznava se, da je Lewis zahteval garancijo 200 dni dela v premogovnikih v letu. Ako bo dobil to garancijo, bo morda umaknil druge zahteve. Med temi je zahteva za zvišanje plače na \$15 na dan in prispevkov v blaginjski in pokojninski sklad unije na 35 centov na vsako tono izkopanega premoga. Znano je, da je Lewis za stabilizacijo uposlitve rudarjev v premogovnikih.

Albany, N. Y. — Odmerjanje premoga je bilo odrejeno v državi New York. Prednost v dostavljanju mehkega in trdega premoga bodo imele električne centrale, bolnišnice in druge ustanove.

Bertram D. Tallamy, administrator za premog, je dobil veliko oblast na podlagi odredbe, katero je uveljavil governor Dewey. Poverjeno mu je bilo izvajanje programa v krizi, ki je nastala zaradi pomanjkanja premoga. Tallamy je naznanil takojšnje izvajanje programa.

Springfield, Ill. — Progresivna rudarska unija je naznanila, da bo okkalcila stavko v torek. Okrog 1,900 članov te unije je že odložilo orodje. Unija ima v Illinoisu okrog 10,000 članov, ki producirajo mesečno okrog 1,500,000 ton premoga.

V stavki je sedaj udeleženih okrog 19,000 članov unije UMWA.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

John Marchiano, predsednik progresivne rudarske unije, je naznanil odločitev o oklicu stavke, ko so se pogajanja z reprezentanti organizacije operatorjev razbila.

Domače vesti

Nov grob v Penni

Joffre, Pa. — Dne 12. t. m. je umrla Mary Ocepok, doma iz vasi Zvarovlje, fara Kolovrat pri Zagorju ob Savi, v Ameriki 38 let in članica društva 226 SN-PJ. Zapušča moža, sina in štiri hčere.

Iz Clevelanda

Cleveland, O. — Mary Milavec, članica društva Tabor št. 139 SNPJ, se je podala v bolnišnico Charity v svrhu operacije. — Rose Paulin iz Collinwooda se nahaja v bolnišnici Mt. Sinai, kjer se je morala podvreči operaciji. — Poročila sta se Regina Kastelic iz Painsvillia in Raymond Yerak iz Collinwooda. — Pri družini Patrick Novak iz Newburga so se oglasile rojenice in pustile prvorojenčka.

Poljski škof pod nadzorstvom

Grozil je vladi lojalnim duhovnikom

Varšava, Poljska. — Katoliški škof Kazimierz Kowalski v Chelmnu je bil postavljen pod policijsko nadzorstvo. Policaji so zastražili njegovo rezidenco.

Oblasti so nastopile proti škofu, ker je grozil vladi naklonjenim duhovnikom. Duhovniki so podprli vladne obdolžitve, da se je razpasla korupcija v glavni katoliški dobroteljni organizaciji, ki je znana pod imenom Caritas.

Škof Kowalski je odstavil več duhovnikov, ker so objavili članke v vladnih listih. Nedavno je 25 poljskih škofov opozorilo duhovnike, da sta integriteta in enotnost katoliške cerkve v nevarnosti. Istočasno so naznanili, da ne bodo podpirali dobrotelne organizacije, ker je prišla pod državno kontrolo. Možnost je, da bo vlada storila nadaljnje korake proti škofom.

Truman ne bo odstavil Denhama

Washington, D. C. — Predsednik Truman je izjavil, da ne bo odstavil Roberta N. Denhama, pravnega svetovalca federalnega delavskega odbora. Odstavitev Denhama zahtevajo unije Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije. Obdolžile so ga pristranosti v prilog delodajalcem.

Enajst delavcev ubitih v eksploziji

Midland, Mich. — Enajst delavcev je bilo ubitih in 25 ranjenih v eksploziji, ki se je pripetila v tovarni Dow Chemical Co. Eksplozija je podrla večji del tovarne in razbila šipe v oknih v poslopih v bližini. Ambulance so odpeljale ranjene delavce v bolnišnice.

Načrt za poštno uposlitev običal v odseku

Washington, D. C. — Načrt za poštno uposlitev je običal v kongresnem odseku za pravila. Njegov namen je odprava diskriminacij, katerih žrtve so zamorci in drugi. Vsa znamenja kažejo, da načrt ne bo prišel na dnevni red na tem zasedanju kongresa.

Načrt za poštno uposlitev je običal v kongresnem odseku za pravila. Njegov namen je odprava diskriminacij, katerih žrtve so zamorci in drugi. Vsa znamenja kažejo, da načrt ne bo prišel na dnevni red na tem zasedanju kongresa.

Načrt za poštno uposlitev je običal v kongresnem odseku za pravila. Njegov namen je odprava diskriminacij, katerih žrtve so zamorci in drugi. Vsa znamenja kažejo, da načrt ne bo prišel na dnevni red na tem zasedanju kongresa.

Vroča volivna kampanja v Angliji

Churchill ponovno napadel delavsko vlado

London. — Volivna kampanja v Veliki Britaniji postaja vroča. Živila in cene igrajo veliko vlogo v kampanji. Gospodinje vedo dosti o tem in bodo morda oddale svoje glasove onim kandidatom, ki jim obljubljajo več kruha, mesa, masla in drgih živil. Splošne volitve se bodo vršile 23. februarja.

Zenski glasovi so razlog, da je 120 žensk prijavilo kandidature za sedeže v novem parlamentu. To je največje število kandidatkinj za sedeže v parlamentu v zgodovini dežele.

"Ljudstvo se najbolj zanima za živila in življenske stroške," je rekla A. L. Dower, kandidatkinja na listi konservativne stranke. "Drugi problem so stanovanja, ki še čaka rešitve."

Winston Churchill, vodja konservativne stranke in bivši premier, je v svojem govoru na shodu v Londonu ponovno udrhal po delavski stranki. Dejtal je, ako bodo volivci ponovno oddali glasove kandidatom delavske stranke, bo socializem pognal Anglijo v nesrečo. Ostala bo osamljena v civiliziranem svetu. Churchill je ponovil prejšnjo izjavo, da bo skušal pridobiti ruskega premierja Stalina in voditelje zapadnih držav za razgovore v svrhu dosege sporazuma o mednarodni kontroli atomske energije, ako bo njegova stranka zmagala pri volitvah in bo on izbran za premierja.

Novo ameriško drezanje Bolgarije

Vlada v Sofiji še ni odgovorila na noto

Washington, D. C. — Ameriška vlada bo obnovila drezanje Bolgarije v poskusu za razjasnitev situacije v zadevi diplomatskih odnosov med državama.

To stvar je razkril državni tajnik Acheson na sestanku s časnikarji. Slednji so ga vprašali, ali je vlada v Sofiji odgovorila na ameriško noto, ki ji je bila dostavljena pred štirimi dnevi.

Državni departament je naslovil noto Bolgariji potem, ko ga je bolgarska vlada pozvala, naj odpokliče Donalda R. Heatha, ameriškega poslanika v Sofiji. Izjavila je, da je poslanik nezaheljena oseba in zahtevala je takojšen odpoklic.

Državni departament je potem v formalni noti opozoril Bolgarijo, da bo Amerika pretrgala diplomatske odnose za njo, ako ne bo umaknila zahteve glede odpoklica poslanika. Vlada v Sofiji še ni odgovorila na noto državnega departamenta. Acheson je naznanil, da bo naslovil novo noto Bolgariji.

Velika železniška nesreča na vzhodu

Veliko število oseb ubitih in ranjenih

Rockville Centre, N. Y. — Vlak železnice Long Island je sinoči v temi drvel mimo rdeče varnostne luči in tresčil v drug vlak. Doselej je znano, da je najmanj 29 oseb izgubilo življenje v koliziji in čez sto je bilo ranjenih.

Mnogim ranjencem so morali zdravniki odrezati noge in roke, da so jih potegnili izpod razvalin vlakov. Stokanje ranjencev se je šlovalo v temni noči, ko so bili reševalci na delu, da pridejo do žrtev.

TRUMAN OSMEŠIL GESLO REPUBLIKANSKE STRANKE

Opozicijo je obdolžil politične hinavščine

Washington, D. C. — Predsednik Truman je odprl letošnje kongresno kampanjo z značilnim govorom, v katerim je smešil voditelje republikanske stranke, ker so označili program demokratske stranke za socializem. Na zadnji seji članov osrednjega odbora republikanske stranke je bilo osvojeno geslo "Svoboda proti socializmu."

Predsednik je govoril na banketu v veliki vojašnici narodne garde v Washingtonu, katerega se je udeležilo 5,300 volilnih demokratov. Banket je bil povezan z letno proslavo dneva Jeffersona in Jacksona. Vsak udeleženec je plačal \$100 za kosilo in ta denar bo šel v blagajno demokratske stranke za financiranje volilne kampanje.

Truman je dejal, da je novo geslo republikancev nadaljnji poskus strašenja ameriškega ljudstva s socializmom. "Voditelji republikanske stranke se ne zavedajo duha časa," je dejal. "Ne zavedajo se, da ima Amerika sedaj največje odgovornosti v svoji zgodovini in bi jo radi potisnili v dobo predsednika McKinleyja. Republikanci žali jo razumnost ameriškega ljudstva, ker že 17 let dvigajo strošilo socializma. To je nov dokaz, da se niso ničesar naučili iz izkušnji."

Predsednik je obdolžil opozicijo politične hinavščine, ker zahtevajo štednjo, ki bi ogrožala svetovni mir. Naglasil je, da demokratska stranka ne bo igrala politike s federalnim proračunom, temveč se držala načel in programa, ki vodi v blaginjo in svobodo ne samo ameriškega ljudstva, temveč tudi drugih ljudstev.

"Kako naj republikanci prepričajo ameriško ljudstvo, da so vsi demokrati socialisti?" je vprašal Truman. "Demokratska administracija dela za uravnoteženje proračuna in znižala bo izdatke, kjer jih bo mogla. Storili ne bomo ničesar, ki bi zmanjšalo moč in zaščito naše dežele. Poslušali ne bomo glasnikov zmotne ekonomije."

Predsednik ni v svojem govoru omenil Rusije in ne vodikove bombe, poudaril pa je, "da živimo v najbolj razburkanem dobi svetovne zgodovine in splošni kritični situaciji."

Odprava otroških porok na Kitajskem

Hongkong. — Pravila o porokah in razporokah so bila določena z razsodbo komunističnega sodišča v Šanghaju. Razsodba prepoveduje otroške poroke in one, ki so sklenjene na kupcijski podlagi. V slučajih razporok bodo plačila v soglasju z življenjskim standardom in številom otrok. Vzroki za razporoke so presestvo, brutalno postopanje, sleparije in zapustitve.

Romunija potrdila dogovor z Rusijo

Bukarešta, Romunija. — Romunija je potrdila dogovor z Rusijo glede ureditve meje med državama. Ta določa nekatere spremembe v soglasju s provizi-jami romunske mirovne pogodbe in proceduro za izravnavo sporov.

Deset trupel žrtev je bilo odvedenih v bližino cerkev, ki je bila spremenjena v mrtvašnico. Policija in člani reševalnih skupin sodijo, da je še mnogo žrtev pod pritiskom vlakov. Nesreča se je pripetila ob 10:38 v petek zvečer.

Nadaljnja unija izključena iz CIO

Sledila je liniji komunistične stranke

Washington, D. C. — Eksekutivni odbor Kongresa industrijskih organizacij je izključil nadaljnjo unijo. Ta je United Public Workers. V sredo je izključil unije Mine, Mill & Smelter Workers, United Office & Professional Workers in unijo Food, Tobacco, Agricultural & Allied Workers.

Eksekutivni odbor tvori predsedniki unij CIO. Philip Murray, predsednik CIO, je naznanil, da je za izključenje glasovalo 34 članov odbora, dva pa proti.

Unija United Public Workers ima okrog 33,000 članov in njen predsednik je Abram Flaxer.

Doslej je bilo pet unij izključenih iz CIO. Unija United Electrical, Radio & Machine Workers, ki ima 350,000 članov, je bila izključena na konvenciji CIO v Clevelandu, O., v novembru. Vse so bile izključene na obtožbo, da so sledile liniji komunistične stranke.

Ameriški državljani priznal krivdo

Bil je v službi špijske organizacije

Budimpešta, Ogrska. — Robert A. Vogeler, pomožni podpredsednik International Telephone & Telegraph Co., katere glavni stan je v New Yorku, je pred ogrskim ljudskim sodiščem priznal špijonažo in sabotažo. Obtožnica mu očita, da je zbiral tajne informacije o ogrskih ekonomskih in vojaških zadevah in jih izročal ameriški špijski organizaciji. Dalje mu očita, da je skoval zaroto z drugimi, katere namen je bil znižanje industrijske produkcije na Ogrskem.

Vogeler je priznal krivdo na drugi dan obravnave pred sodiščem. Krivdo so priznali tudi Anglež Edgar Sanders, reprezentant ameriške kompanije v Budimpešti, in dva Madžara. Pred sodiščem je sedem obtožencev.

Sanders je dejal, da je delal po Vogelerjevih navodilih. Iskal je informacije o premikanju ogrskih čet in bil udeležen v sabotiranju ogrskih industrij. Vogeler in Sanders sta pošiljala informacije v tujemstvo skozi diplomatske izhode.

Zoltan Rado, bivši načelnik oddelka ogrskega ministrstva za težke industrije, je pred sodiščem priznal, da je stopil v ameriško špijsko službo, ker je vedel, da je edino Amerika učinkovita nasprotnica Sovjetske unije. On je sovražil Rusijo in komuniste. Imre Geiger, bivši direktor ogrske elektrarske kompanije, je bil vodja špijskega krožka. Pred sodiščem je priznal, da je izročal tajne informacije ameriški obveščevalni agenturi. Navodila glede sabotiranja produkcije ogrskih industrij je prejemal od ameriškega poslanstva v Budimpešti.

Vogelerja, Sandersa in pet Madžarov je policija aretirala v novembru lanskega leta. Ogrske oblasti niso dovolile ameriškim in britskim diplomatom obiska jetnikov v ječi. Na obravnavi proti obtožencem sta navzoča kot opazovalca reprezentanta ameriškega in britskega poslanstva v Budimpešti.

Nov letalski rekord dosežen

Kairo, Egipt. — Britsko potniško letalo je doseglo nov rekord v letu iz Londona v Kairo. Razdaljo 2,183 milj med mestoma je preletelo v šestih urah.

ATLANTSKI PAKT POSPEŠIL OBOROŽEVANJE

Resolucija za sklicanje svetovne konference pred odsekom

Washington, D. C. — Atlantski pakt in ameriško oboroževanje držav v zapadni Evropi sta pospešila oboroževalno tekmo. Sovjetska unija je po sklenitvi pakta pospešila program vojne pripravljenosti.

To dejstvo je priznal senator Tydings, demokrat iz Marylanda, ki je v juliju lani glasoval za ratifikacijo atlantskega pakta, v teku debate s senatorjem Donnelom, republikancem iz Missourija. Tydings je se sedaj izrekel za splošno razorožitev. Naglasil je, ako se države ne bodo izrekle za razorožitev, se bo oboroževalna tekma nadaljevala in končno potisnila ves svet v katastrofo.

Donnel je vprašal Tydingsa, ali ni sklenitev atlantskega pakta, s katerim se je Amerika obvezala, da bo ščitila zapadno Evropo pred možno rusko agresijo, pognala Sovjetsko unijo v povečanje vojaške udarne sile.

"Mi nekaj storimo, kar dobi takojšen odmev v Rusiji," je odgovoril Tydings. "Sedaj je jasno, da je atlantski pakt pospešil oboroževalno tekmo in prav tako je očito, da je Rusija našla izgovor zaradi tega pakta za jačanje svoje oborožene sile."

Donnel je glasoval proti ratifikaciji atlantskega pakta. Tydings je opozoril na svoj argument, ki je bil, "da bo Rusija ojačala svojo oboroženo silo, ako bo Amerika nudila vojaško pomoč zapadni Evropi."

Tydings je izjavil, da bi bila svetovna razorožitev prav tako v korist Sovjetski uniji kot Ameriki. Sedaj obrzavi trošita ogromne vsote za oboroževanje.

Pred senatnim odsekom za zunanje zadeve je Tydingsova resolucija za sklicanje svetovne razorožitvene konference. Sklicala naj bi jo ameriška vlada. Tydings je že apeliral na predsednika Trumana in državnega tajnika Achesona, naj skličeta tak konferenca v interesu svetovnega miru.

Ameriški bankir obiskal Franca

Upanje, da bo Španija dobila posojilo, se dvignilo

Madrid, Španija. — Upanje, da bo Španija dobila ameriško posojilo, se je dvignilo po prihodu Alfreda Bartha, podpredsednika Chase National banke v New Yorku, v Madrid. On je obiskal diktatorja Franca in razgovor med njima je trajal tri ure.

Bančni in uradni španski krogi posvečajo veliko pozornost prihodu newyorškega bankirja. Prepričani so, da bo Španija kmalu dobila ameriško posojilo, da se bo izvlekla iz ekonomskega močvirja. Barth je že večkrat obiskal Madrid. Lani je njegova banka posodila Francovi vladi \$25,000,000. Možnost je, da ji bo dala novo posojilo v vsoti \$50,000,000 pod jamstvom povračila.

V Madrid bo kmalu prišel William Dunham, ki ima važno pozicijo v ameriškem državnem departamentu. Zadevno naznanilo je objavilo upravništvo poslova ameriškega poslanstva v Madridu.

Španski listi so pozdravili nedavno naznanilo ameriškega državnega tajnika Achesona glede revizije politike napram Španiji. Acheson je namignil, da bo Amerika vzpostavila polne diplomatske odnose s Španijo.

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$9.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene glasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

138

Edgar Snow o revoluciji v Aziji—II

Zadnjič smo končali ta članek Edgara Snowa, priobčenem v Nationu, s točko 4, v kateri je razpravljal o sto ali dvestoletni zapoznelosti te agrarne revolucije na Kitajskem in v jugovzhodni Aziji. To revolucijo izpod fevdalizma ali napol fevdalizma je tiščal k tlom zapadni imperializem, ki je tudi preprečil razvoj lastnega kapitalističnega razreda v kolonijalnih državah. V tej nacionalni revoluciji, ki bazira na zahtevah po agrarni reformi, so se pojavile na pozorišču zgodovine nove sile, ki so v Ameriki smatrane za "komunistične" iz razloga, ker imajo oporo v Rusiji. Nove revolucionarne vlade pa so koalicija predstavnikov raznih družbenih slojev, v katerih komunisti igrajo vodilno vlogo. Avtor nadaljuje svoj članek takole:

5) Gospodarsko daje ta tvorba interesov tem gibanjem za kolonialno emancipacijo značilen karakter. Dasi kombinirajo mnoge značilnosti prejšnjih revolucij, vendar ne bodo nove države sličile nobenemu poedinemu vzorcu. Najmanj pa moremo te države označevati s političnimi standardi in definicijami, ki so v veljavi v Ameriki. Tega ne moremo storiti iz enostavnega razloga, ker v njih ne moremo reproducirati zgodovine, ki je ustvarila Združene države. Gospodarstvo, ki je bazirano na privatnem izkoriščanju nezasedene zemlje in sledeče nagle industrializacije, ne more biti duplicitirano tam, kjer stare agrarne družbe, sesute od udarca industrije in vede, katero je vsilil imperializem, predstavljajo nujne človeške probleme, ki morajo biti rešeni s pomočjo državne sile in državnega planiranja.

6) Politično bo v novih državah do neke meje še obstajala mešanica blagohotnega paternalizma in neodgovornega despotizma, ki je del zgodovine skoraj vseh azijskih držav. Toda sprememba ne bo konfinirana na liniji totalitarskega vzorca, izposojenega od ruskih izkušelj. Fantastično je misliti, da bodo emancipirane države prostovoljno žrtvovalle svoje ekonomske in politične energije interesom Rusije. V periodi, ko masna zavest, koncentrirana okrog simbola suverenosti, dviga kolonialna in napol kolonialna ljudstva na noge v obliki moderne države, ni mogoče konsolidirati notranje oblasti pod vodstvom, ki bi se udinjalo zunanjim interesom. Nobeno izmed teh ljudstev ne bo radevoljno postalo opoda ruske zunanje politike—razen ako jih naše obnašanje prepriča, da nimajo drugega izhoda.

Gornje posplošenje velja več ali manj za vso vzhodno, jugovzhodno in srednjo Azijo. Isto bo kmalu veljalo tudi večinoma za vso Afriko, kjer kolonialni imperiji vsekakor ne bi preživeli tretje svetovne vojne.

Večina teh tendenc je bila vidna že dolgo časa, in to celo človeku, ki nima boljših informacijskih virov kakor jih imam jaz. To priznavajo mnogi specialisti v zunanji službi Združenih držav. Povsem nove pa so za one, ki v resnici usmerjajo našo zunanjo politiko; in kar je slabše, nove bodo zanje še leta in leta. To je tudi vzrok, da se danes nahajamo v slepi ulici in da se nekateri senatorji ogrevajo za razglasitev protektorata nad Formozo—za propozicijo, katero je Abraham Lincoln odločno zavrgel pred skoraj enim stoletjem.

Današnji časi neprikladni, da bi bili zajeti pri "ritenskemu korakanju v bodočnost." Teoretično se še lahko zasučemo okrog. Zgodovina pokazuje, da se politična modrost izraža v zmognosti, da se upošteva dejstva, toda mnoga dejstva so danes daleč od nas. Skrajni čas je že, da bi to priznali v dramatični izjavi in se poslovili od naših preteklih zmot. Če bi predsedniku bolj imponiralo, bi to lahko izrazil v—"Tru-dealu" (Trumanovem dealu) za Azijo.

Eno izmed prvih dejstev, s katerimi se moramo sprijazniti, je to, da Čang Kajšek ni Kitajski, kakor smo mi mislili vsa zadnja leta, marveč je ljudstvo, proti kateremu se je on boril z našo pomočjo. Ako se hočemo sprijazniti z realnostjo in upostaviti odnose za narodom namesto za individuum (Kajškom—ured.), tedaj bomo takoj sprejeli ponudbo režima v Pekingu in z njim upostavili odnose na podlagi popolne enakopravnosti. Ako bi se pozkazalo, da takih odnosov danes ni mogoče upostaviti, bi pošten poskus vsaj pomagati k pospešitvi te akcije.

Drugič, Amerika mora prenehati s svojim cincanjem glede celotnega vprašanja kolonij. Kjer koli se ponudi prilika, bi morali aktivno promovirati samovoljno narodov v Afriki in Aziji—ne pa, da na to insistiramo le v sovjetski sferi vzhodne Evrope. Morali bi garantirati, da naša pomoč kolonialnim silam ne bo služila za vojne in svrhu kolonialnega zatiranja. Preostalem imperijem bi morali nuditi praktično pomoč v pripravljavanju njihovih kolonij, da pridejo čim prej do neodvisnosti. V Združenih narodih bi morali zahtevati čim prejšnjo likvidacijo kolonialnega sistema povsod.

Za takojšen vzgled bi morale Združene države odkloniti vsako subvencioniranje francoske vojne v Indokini. Ni daleč čas, ko bodo Francozi tam dobili brco, in mi bi ničesar ne pridobili, če bi se z njimi odpeljali od tam. Nasprotno, generozno gospodarsko pomoč bi morali ponuditi svobodni Burmi in Indokini, kakor jih tudi bodriti, da izvedejo do popolnosti agrarne reforme, ki so neobhodno potrebne za notranjo stabilnost.

Tretjič, naše kulturne stike bi bilo treba uradno ojačati z vsemi kolonialnimi ljudstvi. Kongres bi lahko ustanovil institute za azijsko-ameriške študije, katerih fakultete in dijake naj bi tvorili obaj, Azijci in Američani. Trenirali naj bi tujezemske učitelje, zdravnike in znanstvenike; šole naj bi posvečale važnost tehničnim predmetom praktične vrednosti v zaostalih deželah. Ljudstvom onih držav, ki so pripravljene kooperirati z Ameriko na področju gospodarskega in kulturnega podviga, naj bi bilo na razpolago veliko število štipendij. Slični instituti naj bi se ustanovili za oploditve naših vezi z afriškimi ljudstvi—ne po prihodnji vojni, marveč sedaj. Vse te aktivnosti bi morale biti koordinirane z vzgojnimi, znanstvenimi in konzervacijskimi programi Združe-

Glasovi iz naših naselbin

Medveškovo predavanje o Jugoslaviji

Cleveland, O. — Kot nam je znano sta se predstavnika SANSa Milan Medvešek in Mirko Kuhel pred kratkim povrnili s parmesečnega, bi rekel študij-skega potovanja po naši stari domovini Jugoslaviji. Ker sta oba razumna in dobra opazovalca, je jasno, da smo nestrno pričakovali njuna povratka v nadi, da nam poročata o svojih vtisih v prerojeni in v ognju prekaljeni deželi, kateri prvič v zgodovini stojijo na čelu preprosti ljudje iz ljudstva, ki skušajo toreko iz nič ustvariti pogoje za lepše življenje hlapcev Jernejev.

Zadnje čase je že precej naših rojakov iz Amerike obiskalo Jugoslavijo. Večina izmed njih je poročala stvarno, ozirajoč se na okoliščine in potežkoče, v katerih se nahajajo graditelji prve obširne petletke novega reda, v kateri je zapopadena težka industrija, rudniki, moderno poljedelstvo in kulturna vzgoja zaostalega ljudstva. Toda vsako oko ima svojega "malarja," kot je rekla moja mati, zato nekatere gledajo ondotni položaj preveč z ameriškega vidika in skozi očala političnih predsodkov. Pozabili so, da smo Ameriko gradili nad 150 let, predno je postala vodilna industrijska sila z visokim življenjskim standardom. Tudi v političnem pogledu se Evropa silno razlikuje od Amerike, ker sta pač dve vojni in silno izkoriščanje ljudskih množic ustvarili zadevne pogoje. Glede sedanjega položaja v Sloveniji je priobčil Louis Adamič zanimive drobce v prošli izdaji revije T&T pod naslovom "Revolution comes to my native Slovenia." On pravi, da nam bo podal bolj obširno poročilo v svoji novi knjigi "Tito." Ker je spretne pisatelj in se je nahajal v Jugoslaviji nad leto dni, bo ta knjiga vsekakor zanimiva in podučna.

Milan Medvešek, bivši Clevelandčan in sedanji pomožni urednik Prosvete, priobčuje svoje vtise iz Jugoslavije v dnevniku. Že na prvi pogled se vidi, da bo poročilo precej obširno in zanimivo, kajti on ni obiskal samo svojih sorodnikov kot to delajo nekateri, temveč sta s Kuheljem prepotovala skoro vsa Jugoslavija; govorila z voditelji, izobraženci, delavci in kmeti. V stikih sta bila s pristaši in nasprotniki sedanjega režima. Kot je razvidno iz poročila, je Milan opazoval položaj z zmerno radikalnega stališča, ki ne prikriva napak niti vrlin sedanjega režima. Kot socialist ima toplo srce za delavca in kmeta, sovraži pa izkoriščevalce, zavajalce in birokracijo vseh vrst. V Jugoslaviji je še marsikaj narobe in kdor misli, da bo vlada iz porušene in zaostale dežele kar čez noč ustvarila nebesa, ta je velik najvnež. Najbrž bo treba še najmanj dve petletki trdega dela in žrtev, da bo dežela na trdni gospodarski podlagi z visoko življenjsko ravno. Omiljena delavska diktatura, katero tam imenujejo "ljudsko demokracijo," bo vsled ostankov belogardistov, razlaščenih gruntrarjev, uporne dohovščine in intrig "bratskih" družov, najbrže še precej časa potrebno zlo.

Ker se je Medvešek v teku svojega potovanja priločno dobro seznanil s tamkajšnjimi razmerami, ga je SANSova podružnica št. 48 iz Coolinwooda povabila da nam bo predaval o svojih vtisih, ki bodo vsekakor zanimivi. Predavanje se bo vršilo v soboto zvečer 25. februarja v spodnji dvorani Slovenskega delavskega doma na Waterloo road. Po predavanju se bo vršila prosta zabava in ples. Milan je do-

nih narodov, kakor tudi z ljudskimi organizacijami mednarodnega značaja.

Ključ tega programa—"Tru-deal"—za kolonialne, napol kolonialne in nove neodvisne države naj bi bil v nujenju kapitala, kreditov, potrebnih strojev in tehnike iz naših bogatih akumulacij. Trumanova četrta točka (Point Four) bi bila embrio tega programa, toda potrebuje drastične revizije kot zrel izraz nove napredne politike. Iz te točke je treba odstraniti domnevo, ki je povsod v nasprotju z narodnim prebujenjem—to je grobo iluzijo, da je ljudski sentiment v zaostalih državah naklonjen, da imperialistični kapital nadomesti ameriški kapital, ki naj obratuje privatne koncesije za svoje nadprofite. (Konec prihodnjič.)

Frank Česen.

Prizor s stavke avtinskih delavcev CIO pred Chryslerjevo tovarno v Detroitu. Unija avtinskih delavcev zahteva 10c povišanja na uro za vsakega delavca za vzdrževanje penzijskega in blaginjskega sklada.

ber govornik s prikupnim nastopom. Kot član uredniškega štaba je podkovan o raznih vprašanjih. V Clevelandu se je udeleževal pri društvih, kulturnih organizacijah in reviji Cankarjev glasnik, dokler je izhajal. V Chicagu sta imela s Kuheljem predavanje o Jugoslaviji pred več ko 300 ljudmi, zato ni nobenega vzroka, da bi jih ne bilo v mnogo večji clevelandski naselbini najmanj 600. Predavanja take vrste so privlačna in podučna obenem. Z njimi se zbistrijo pojmi in zajame prava slika razmer v Jugoslaviji, katero nam nasprotniki skušajo predstaviti v napačni luči.

Večina naših naseljencev se silno zanima za razmere v Jugoslaviji, kar je čisto naravno. V spominu so nam ostali slikoviti kraji in mlada leta, ki smo tam preživeli. Ti spomini so seveda več ali manj sentimentalnega značaja, ker večina izmed nas lahko s Cankarjem vred vzklina: "Domovina Ti si kakor vlačuga, kdor Te ljubi, tega zaničuješ." Rojstna domovina nam ni dala pogojev za življenje. Materialne in duševne dobrine so živili le trdni kmetje, kapitalisti in vsakojaka gospoda v frakih in talarjih, dočim so nas delavce in bajtarje prezirali in pognali po svetu. Ampak kri ni voda. Nazlic doljemu bivanju v tej deželi in ameriškem državljanstvu, smo pod kožo še vedno Slovenci, ki želimo našim bratom boljše bodočnost na domačih tleh. Krute razmere zahtevajo, da nas bo pretežna večina naseljenec ostala stalno v Ameriki. Ko bo potovanje bolj svobodno, bo šel marsikdo obiskat svoje sorodnike in obujat stare spomine. Tedaj se bo težko znašel v novi, moderni industrijski Jugoslaviji, ki ga bo spominjala na ameriški tempo v manjši obliki. Čutil se bo napredku in podjetnosti bivših nevednih ljudstev, katerih zakopana nadarjenost se je z revolucijo spustila in ustvarila čudeže. In star ameriški nase-ljenec, ki ima morda že vnuke in pravnuke v novi domovini, se bo zadovoljen povrnil nazaj v zavesti, da je nekoč v nujni potrebi tudi on gmotno in moralno prispeval k graditvi novega socialnega reda v rojstni domovini.

Ne pozabite torej na Medveškovo predavanje o Sloveniji in Jugoslaviji v soboto dne 25. februarja v spodnji dvorani Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. Pričakuje se rojake tudi iz st. clairške okolice, Euclida in ostalih predelov mesta. Torej na svidenje!

Naj mi bo dovoljeno v nekaj vrsticah dotakniti se pisem, katera prihajajo iz Jugoslavije zadnje dve leti. Do sedaj sem prejel 32 pisem. V vseh teh pismih, razen v enem, je vsebina približno ista.

Pišejo mi, da ne stradajo in da imajo več kot v stari Jugoslaviji. "V stari Jugoslaviji smo stradali za delo in kruh in ako se nisi pazil, so te pohodili kraljevski žandarji," tako se glasi del enega teh pisem.

Michael Chock.

Delavstvo bi moralo imeti program

Bellingham, Wash. — Tukaj na severozapadu je to zimo nekaj izrednega. Tu živim že 25 zim, a ni bila nobena tako mrzla in da bi stal sneg kar ves mesec in še dalj. V preteklosti so bile zime šestokrat brez snega, ali pa se je samo pokazal za nekaj ur, sedaj pa brijes s severa in vzhoda. Upanje je, da so to zadnji mrzli dnevi.

Moj prijatelj Frank Matijaš mi je pisal še pred božičem in sporočil, da me bo obiskal po novem letu, zaeno pa pristavil, da bo videl "kakšno hišo sem naredil."

Frank je namreč živel v Bellinghamu čez 20 let, zadnjih nekaj let pa v Seattleu, kateri leži 96 milj južno od Bellinghama. Torej sem ga pričakoval. In res prišel je njegov sin Bob in ne on. Tudi Bob živi v Seattleu. Najprej je dejal: "I've got to tell you a bad news... My dad died..." Nato mi je povedal kako in kaj.

Frank je po izjavi zdravnika bolehal na raku. Njegov sin pa pravi, da je bil zolteničen (jaundice). Pri meni je bil zadnji jesen in mož se mi je videl zdrav. Sploh je bil vedno zdrav. Poznal sem ga 25 let. Ob smrti mu je bilo 59 let. On ni bil član nobenega društva. V Seattleu zapušača tri sine, veterane zadnje svetovne vojne, in ženo, s katero se je ločil že pred več leti. Doma je bil iz Gornjega Grada, pošta Polzela, Štajersko, Slovenija. Bil je z bogate kmetije in njegovi bratje v stari domovini niso posebno vneti za novi režim, vendar pa niso nasprotni (bral sem namreč njihova pisma, katera mi je pokazal pokojni Frank). V starem kraju zapušača tri brate in dve sestri. Umrl je po operaciji v bolnišnici.

Sedaj pa še nekaj stavkov o delavskem vprašanju. Večina delavstvu naklonjenega časopisja ponavlja grehe proti delavstvu dan na dan. Kaže na krivice, diskriminacije, na slabo gospodarstvo, velike profite, na draginjo in pretečo brezposelnost. Malo kje pa čitaš, kaj je treba storiti, da bi se vsaj nekoliko uredilo to zavoženo gospodarstvo. Nekateri dolže "nezavedno maso" pri volitvah — kar je delo strašnih bombah, to pa iz razloga, ker imajo atomke tudi Rusi. Dokler niso Rusi imeli atomskih bomb, je zgledalo, da jih bo ostali svet držal v njih ograji. Danes pa je slika po vsem drugačna. Ako ima kdo prijatelja, v čigar iskrenost sumi, mu ne bo zaupal groša. V takem nezaupanju se merita danes dva svetova in oba imata atomske bombe.

Govoriti o novi vojni je isto kot pozabiti, da še ni končana ne prva ne druga in ne tretja. Ali je vladal svetovni mir po l. 1914? Ne. Bila je le doba mira pred vojnim viharjem in isto tako je danes. Ako je kdo tako naiven, da živi v iluziji svetovnega mira, naj dobro premisli na spremembo v povojni dobi, to je v zapadnem svetu in Rusiji. V resnici ta dva svetova skušata prisiliti drug drugega na kolena brez streljanja.

V skandinavskih državah imajo napol socializem, napol svojevrstno skandinavsko demokracijo. In kakor izgleda, rinejo naprej bolje in z večjim zadovoljstvom kot pa po drugih evropskih državah, izvzemiš Švice. Priznati pa moramo, da danes ni nihče noče vojne. Vsakdo hoče dobiti več kot ima, toda brez vojne, brez tepeža. To je nekaj, da bodo v tem času mrzličnih političnih barantij napravili toliko atomskih bomb, da se jih bodo odgovorni funkcionarji prestrašili in našli pot v mir.

zmagali so, ker je bila tako — božja volja. Tudi jugoslovanska osvobodilna vojska je zmagala. In zdaj zmaguje nad Stalinovo Kominfo! Ali ni to dokaz, da je Bog obdaril jugoslovanski narod z boljším razumom? Kdo pravi, da ni Boga?!

George Gornik.

O Petru in srbskih beguncih

North Chicago, Ill. — Z velikim zanimanjem sem čitala dopis Frances Zakovšek, v katerem je prav dobro opisala begunce oziroma belogardiste. Tudi Joe Zelenc jih je pošteno okrtal v Glasu Naroda.

Naj spregovorim nekaj besed o srbskih beguncih. Priliko imam, da jih večkrat vidim, ko pridejo iz Libertyville, Ill. Tam blizu delam. V Libertyvilleju je največja srbska skupina. Lokalni časopis je nedavno poročal, da jih je 750 in da so večinoma moški od 40. leta naprej. Jaz sem jih videla okrog 50; nekatere so bili oblečeni v oficirske uniforme stare jugoslovanske armade. To so mihajlovičevci. Med njimi je bilo tudi več profesionalcev.

Kako jim kaj tukaj ugaja, ne vem, vem pa, da kar se tiče stanovanj, niso nič na boljšem kot so bili v Nemčiji. Na dotičnem prostoru sem bila zadnje poletje. Tam je ena velika "zidana stavba, katera pa je bolj podobna hlevu kot poslopju za ljudi. Za duševno hrano pa jim skrbi škof, lansko leto in letos pa jih je obiskal "kraljiček" Peterček, kateremu so priredili veliko gostijo, na katero so povabili tudi poročevalce lokalnih časopisev.

Ko je bil Peter pretekli mesec tu, je dejal, da pazljivo zasleduje trenje med Titom in Stalinom in da ima upanje, da ga bo jugoslovansko ljudstvo kmalu poklicalo nazaj na prestol.

Kaj vse se domišljuje ta fant. Misli, da so Jugoslani res tako neumni, da si bodo dali gada na svoja prsa, da bi jim zopet pil kri. Jaz sem enakega mnenja kot je bil pokojni predsednik Roosevelt, kateri je dejal svoji soprogi po obisku kralja Petra v Beli hiši, naj bi si fant poiskal kakšno delo in pozabil, da je kralj. Da, Petru je odklenalo, zato bi bilo zanj in njegove ma-loštevne pristaše bolje, da bi se spoprijaznili z realnostjo.

Rose Koncilja.

Glas iz mrzle Minnesote

McKinley, Minn. — Ker imam sorodnike in prijatelje po vsej Ameriki, kateri so naročniki Prosvete, sem prepričana, da bom svojo dolžnost najlaže izpolnila, če napišem nekaj vrstic v tem listu, tako jih bodo lahko čitali od Pennsylvanije do Kalifornije (katera je baje sončna kot Minnesota).

V Biwabiku, v tako zvanem "Cincinnati Location", kjer živim več slovenskih pionirjev, je dne 22. januarja umrl moj ljubi stric in materin brat Louis Delak, star 71 let. Bolezen ga je mučila tri leta. Imel je dobro ženo in otroke, kateri so mu zvesto stregli in lajšali njegovo trpljenje na vse mogoče načine. Ko smo gledali njegovo mirno obličje v odprti krsti, obloženo s krasnimi svetnicami, smo se vsi čudili, da smrt tako lahko izbrise vse znake življenjskega trpljenja.

Meseca novembra 1949 sta stric in teta praznovala 35-letni-ko zakonskega stanu. Na ta pomenben dan so se zbrali okrog njih vsi sinovi, hčere, svaki in svakinje ter njihovi otroci, da so se dali slikati skupaj. Ta slika je družini sedaj v trajen spomin.

Stric zapušača ženo Mary, sinove Edvarda, Franka in Roberta, hčeri Mayme in Dorothy, dalje sestro Ano Grahek v Milwaukeeju, sestro Silvijo Skedel v Californiji, sestro Marijo Est in brata Edvarda in stari domovini. V Biwabiku zapušača tudi bratrance Ignaca Delaka, ki ga je večkrat obiskal ob času njegove dolge bolezn.

Stric Louis je bil čez 30 let kovač in rudnik v Biwabiku, torej je imel težko delavsko življenje v očeh milijonarjev. In

(Dalej na 3. strani.)

KAKO JE NASTAL "JUGOVINIL"

Boj mladega rodu za novo industrijsko panogo

V Kastelanskem zalivu, ki se širi v velikem loku severozahodno od Splita, se spuščajo skromne njičnice in značilni dalmatinski vinogradi z nizko trto tik do morja. Strma pobočja preidejo v zalivu v ozek dolinski, zložen pas, kjer se je nabralo po več metrov debelo rdečkaste prsti. Kjer morje ne soli preveč zemlje, je še precej rodovitna.

Tudi v Kaštelu Sućurcu, 15 km daleč od Splita, znajo ceniti skopo zemljo, ki zavzema mnogo manjše površine kakor golo kraško skalovje. Med cesto — ki drži iz Splita v Trogir — in morjem se je morje še l. 1949 zajedalo v ozek pas obdelane zemlje. Nenadno pa se je razširila nova, da bodo tam začeli graditi veliko tovarno. To pa ni prebivalcev mnogo vzemirilo in ne navdušilo. Če že nameravajo v Sućurcu graditi tovarno, ne more biti nič posebnega — so sklepali. Tovarna v tem kraju? Zakaj prav tu? Ali ni škoda zemlje?

Zakaj v Dalmaciji?

Ko je zdaj tovarna že v obratu in ko se domačini že dolgo ne vprašujejo, čemu so jo gradili prav tu, pa se vendar nekateri v drugih ljudskih republikah čudijo, zakaj so se za graditev "Jugovinila" odločili prav v Dalmaciji. Odgovor ni samo eden. Ni odločalo le to, da je prevoz surovin in izdelkov zelo olajšan, če je tovarna tik ob morju in ima svoje pristanišče; upoštevali so tudi, da je v bližini, jugovzhodno od Splita, tovarna izvirnega karbida (Drugi Rat), ena glavnih surovin novega kombinata tovarn plastičnih mas. Kombinatu potrebuje tudi mnogo vode, ki jo prejema neposredno iz morja. Kaštel Sućurac ima železniško zvezo, kar mnogo pomeni v Dalmaciji; niže, proti jugovzhodu od Splita, ni več železnice ob morju, dalje navzgor proti Šibeniku pa se železnica že preveč oddalji od obale. Nekoliko je vplivalo na izbiro kraja za tovarno tudi to, da utegne biti morska voda surovina; mogoče bi bilo iz morske vode pridobivati sol, kakor jo pridobivajo v solarnah, ali na drug, kemično-mehanični način. Toda še en vzrok je, zakaj je bilo edino pravilno zgraditi "Jugovinil" v Dalmaciji. Glavna naloga tega prispevka naj bi bila, da to pojasnim.

Iz Dalmatinskega Zagorja ni poti do morja ...

Na zemljevidu sta Dalmatinsko Zagorje in Jadran združena; zdi se, da sta celota. V resnici obrata drug drugemu hrbet. Iz Zagorja ni poti do morja. Določneje: ni je bilo. Zagorci in Ličani so pogosteje iskali zasluge v zaledju ali pa so živitarili na skopi kraški zemlji, pridelovali malo koruze in redili drobnico. Marsikdo, ki je bil od obale oddaljen kakšnih petdeset kilometrov, še ni nikdar videl morja. Le kmetje, ki so mogli kaj prodati, so prihajali v Split na trg. Zagorci niso prihajali k morju, da bi postali mornarji ali ribiči. Niso mogli dobiti tudi dela kot gradbeni delavci. Pač pa so nekateri postali tovarniški delavci v cementarnah. Prav tako so prebivalci v vaseh ob obali živitarili brez stalne zaposlitve v industriji. Mnogi so bili na lovu za zasluzkom med letoviško sezono. Čakali so na goste kakor Izraelci v puščavi. Tako so Zagorci ostali priklenjeni na kraški zemlji in zaprti v stoletni zaostalosti. V Zagorju se je ustavil čas. Toda napraviti je bilo treba le skok — iz Zagorja k morju, iz srednjeveške zaostalosti do "Jugovinila".

Najčudovitejši "kemični" proces

Ko pišemo o "Jugovinilu," se nam navadno zdi najčudovitejši kemični proces to, da se plini spreminjajo v plastične mase — v podplate, umetni gumij, v trdne in prožne snovi, v umetni les in umetne kovine. Toda ko je nastajal "Jugovinil," se je odigraval še čudovitejši proces. Med njim so se prerajali ljudje. Veliko stavbišče je preprostim Zagorcem in Dalmatincem začelo odpirati oči. Spoznali so smisel velikega delavnega boja za ustvarjanje nove industrijske stroke; doumeli so pomen graditve socializma. Prerodili so se. Poprej so živitarili iz dneva v dan. Zdaj pa so imeli pred seboj smoter. Začeli so se zavedati, da je zmaga odvisna prav od njih, od njihovega dela. Spoznali so, da se je za zmago tre-

Majcen je dan za dnem mobiliziral gradbene delavce pri dalmatinskih gradbenih podjetjih; iskal je material, gradivo in stroje pri številnih podjetjih. Na stavbišču je kmalu postalo živahneje. Tako se je n. pr. število ključavničarjev povečalo na 250. Gradbenih delavcev je bilo na stotine. Doblili so nekaj najpotrebnejših strojev. Gradiva je prihajalo od dne do dne več. Potem so na pomoč prihiteli še številne frontne brigade — sodelovalo je delovno ljudstvo vse Dalmacije. Treba je bilo izpolniti obveznost, da bo tovarna zgrajena do 29. novembra.

Bitka — noč in dan

Bitka za izpolnitev velike obveznosti se je zlasti razvnela v drugi polovici leta. Zdelo se je, da je dela od dne do dne več. Šele, ko so se delavci začeli zavredneje boriti za izpolnitev nalog, so spreviedeli, kaj pomeni "Jugovinil." Med gradbenimi delavci je bilo največ domačinov, ki so še navezani na svoje domove, na koščke zemlje. Med borbo za izpolnitev planskih nalog na stavbišču niso še popolnoma pozabili na svoje vinograde in njičnice. Zato so nekateri od časa do časa izostajali z dela. Vendar je bilo od meseca do meseca manj izostankov. Velika večina delavcev je čutila, da je "Jugovinil" njihova stvar. Spoznali so, da gradijo zase. Veliko zavednost so pokazale tudi frontne brigade. Pri gradbenih delih se je do 29. novembra izmenjal okrog 12.000 ljudi. Frontne brigade so delale po dva meseca, zato so se ljudje izmenjevali. Frontovci so delali pri pomožnih gradbenih delih, zato niso tekmovali po normah. Toda tekmovali so s svojimi zavednostjo in požrtvovalnostjo.

V zadnjih mesecih se je bitka še bolj poostрила. Jesensko vreme je bilo nenavadno slabo. Močen veter je metal cele slapove vode na stavbišče. Dan za dnem je deževalo. Stavbišče je bilo delno poplavljeno in utapljalo se je v blatu. Ljudje so vztrajali popolnoma prostovoljno tudi ob najslabšem vremenu — premočeno do kože. Nekateri so delali bosi v mastnem blatu. Delali pa niso le po osem ur na dan. Delali so tudi "udarniško," kakor imenujejo prostovoljno delo. Le redki so bili, ki se po rednem delovnem času niso še prilegli za prostovoljno delo. Zdelo se jim je dolžnost delati še prostovoljno do polnoči. Tako se je dogajalo, da so se posamezniki prihajali opravičevat, ko niso utegnili delati po delovnem času, ker so si šteli v dožnost pomagati pri nujnih delih.

Bitka na dveh frontah

Bitka se je razvijala na dveh frontah: na prvi so se borili gradbeni delavci, ki so jim pomagale frontne brigade; na drugi fronti pa je bilo treba izvojevati zmago pri zelo obsežnih montažnih delih. Monterji, elektrotehnik, mehaniki, ključavničarji in drugi delavci so morali tako nastopiti povsod, kjer so gradbena dela napredovala toliko, da je bilo mogoče začeti montažna dela. Od mnogih instalacijskih del pa so bila odvisna tudi nadaljnja gradbena dela. Zastoj na prvi ali na drugi fronti je utegnil pomeniti večjo ali manjšo oviro za celotna dela. Težave pa so bile veliko povsod. Premagati bi jih ne mogli, če bi delavci ne bili borci v pravem pomenu besede. Treba je bilo n. pr. končati betoniranje večje betonske plošče; takšno delo se ne sme ustaviti, ker se mora betona hkrati strjevati v celotni konstrukciji. Betoniranje večjih konstrukcij pa je trajalo tudi do 20 ur nepretrgano. Delavci so vztrajali pri tem delu nepretrgano. Zdelo se je, da so pozabili na vse drugo — nihče jih ni mogel spoditi v menzo. Delali so kakor stroji, ne da bi kdo pokazal utrujenost.

Najboljši med najboljšimi

Bilo jih je mnogo. Med gradbenimi delavci, zaposlenimi pri podjetju "Gradnja," nedvomno ne bo več pozabljeno ime minerske brigade Ante Jurica. V nji je bilo 35 do 40 ljudi. To je skupina izredno zavednih, borbenih delavcev, ki so priskočili na pomoč, kjer koli so nastopile težave. Brigada je skopala ves kamen, ki so ga mleli za betoniranje. Sama je kopala vse temelje, kjer koli jih je bilo treba vsekati v skalo. Skoraj neverjetno se zdi, da je vse to delo opravila ena sama brigada. (Konec prihodnjic)

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

ljenje. K njegovemu zadnjemu počitku so ga nesli njegovi stari prijatelji Frank Urick, Matt Dobinšek, Joe Bevko, John Zaller, John Sever in Frank Bezek. Lahka naj mu bo ameriška gruda!

V Nopemingu se nahaja naš svak John Malavasič, kateri redno prečita vsako vrstico v Prosveti in včasih tudi sam kaj napiše. Člani društva 175 ga pogrešajo in mu želijo hitrega okrevanja in skorajšnjo vrnitev k družini.

Zimski meseci v Minnesoti so zelo dolgočasni za vse, posebno pa za ženske, ki delamo v Gilbertu v tovarni, kjer izdelujejo srajce. Že več let nismo imeli tako hudega mraza. 40—50 stopinj F. pod ničlo. Snega je pa toliko, da nam morajo možje vsako jutro znova pot napraviti. Sicer pa imajo dovolj časa, kajti rudniki so jih domov poslali, daširavno smo upali, da bodo delali, ker so izgubili toliko delovnih ur zaradi stavke v jeseni. Toda kompanija ne vpraša delavca, ali mu je prijetno doma sedeti ali ne.

Društvena blagajna je prazna. To bi se dalo malo ojačiti, če bi se članstvo udeleževalo sej v večjem številu in če bi priredili kako veselico. Zaključujem in pozdravljam vse naročnike Prosvete!
Mrs. A. Purkat

Primorske vesti

Kako Italija pojmuje "svobodo"

Trst. — Že drugič je bil obtožen po goriškem državnem tožilu zaslužni slovenski pisatelj Damir Feigel, odgovorni urednik tednika "Soče," glasila Demokracije fronte Slovencev v Italiji. Novi proces je bil uprizorjen proti "Soči" zaradi članka prof. A. Budala, ki je bil napisan pod naslovom "Pojdite in učite vse narode v italijanščini." Pisec ugotavlja v navedenem sestavku, da ni imela Italija nikoli smisla za jezikovno pravičnost do drugih. Fašistična Italija je zajela s primorskimi Slovenci takšen zalogaj, da se je pri tem zadušila. Druga svetovna vojna ni spametovala reakcionarnih režimov v Rimu. Tudi zdaj je tako, da ni za Slovence v Italiji ne pravic, ne enakopravnosti. Ob sklepu izraža prof. Budal misel, da ne bomo nikoli verovali, da zametava italijanski narod v celoti zvišena načela organizacije Združenih narodov, mirovne pogodbe ter italijanske ustave, ki se nanašajo na enakopravnost vseh narodov, tudi tistih Slovencev, ki morajo danes živeti v Italiji. Te misli so silno vznemirile goriškega državnega tožilca, ki se pa menda ne zaveda, da s procesi ne bo mogel potlačiti in uničiti našega slovenskega demokratičnega tiska.

Ta dogodek ni osamljen pojav. Kakor pri ofenzivi na slovensko šolstvo v Trstu in Gorici, tako opažamo tudi pri gonji proti našemu tisku neko prečudno soledje. V Trstu je namreč škof Santin sprožil gonjo proti "Primorskemu dnevniku" in drugim demokratičnim listom. To je storil s prepovedjo čitanja navedenega tiska v posebni poslanici. Zdaj pa rohnijo nekateri duhovniki, ki se bojijo svojega škofa s prižnice proti našim naprednim listom. Dobro vemo, kje tiči vzrok za takšno ravnanje. Tisk, ki je trn v škofovi peti, razkrinjuje namreč z vero zakrinkano protislovensko propagando fašističnega škofa. Zanima nas, kaj je storil tržaški škof za slovensko duhovščino, ki je doživljala v času fašizma kruto preganjanje. Na tedanje zadržanje škofa Santina smo se spomnili, ko je pričel z ofenzivo proti našemu tisku. Škof Santin in njegovi propagandisti po tržaških cerkvah se zelo motijo, če računajo s tem, da se bo slovensko delovno ljudstvo zdaj odpovedalo svojemu tisku.

Slovenskem mestu v deželnem zboru Izvršni odbor Demokratične fronte Slovencev je izrazil na svojem zasedanju zahtevo, da je treba vključiti v zakonski osnutek za deželne zbornice volitve poseben član, ki naj zagotovi Slovincem v Italiji določeno

število zastopnikov v deželnem zboru ne glede na število oddanih slovenskih glasov. Izvršni odbor se sklicuje pri utemeljevanju te svoje zahteve na določbe čl. 6 italijanske ustave. Radovedni smo, kako dolgo bo treba čakati na odgovor.

Gluhi za zahtevo po dvojezičnosti

Štirje slovenski občinski svetniki v gorškem občinskem svetu, člani Demokratične fronte Slovencev, so že pred meseci predlagali, naj bi pričeli razpravljati o dvojezičnosti. Pri vstopu v javne urade naj se po njihovem predlogu namestijo tablice z dvojezičnimi napisi. V uradih naj bi bili nastavljeni ljudje, ki so večji slovensčine ter italijanščine. Na sejah občinskega sveta v Gorici naj bi bil navzoč tolmач, da bodo slovenski občinski svetovtvalci lahko spregovorili v svoji materinščini. Toda večina goriškega občinskega sveta je ostala gluha za te upravičene, naravne zahteve predstavnikov slovenskega delovnega ljudstva. Slovenci se svojim pravicam ne bomo nikdar odrekli saj vsebuje obveznosti ob podpisu mirovne pogodbe glede razvoja Slovencev, ki so prišli z nerazmejitvijo pod Italijo.

Vidalijevi sindikati so razkrinkani

Razkrita je izdajalska vloga Vidaljevih sindikatov, ki so prešli na stran reakcionarjev okoli Delavske zbornice, četudi se ti odnosi včasih razhlajajo. To izdajstvo je prineslo spoznanje, da je treba čim preje obnoviti razredne sindikate na področju Svobodnega tržaškega ozemlja, saj so vidaljevci celo pričeli groziti pristaniškim delavcem, ker so se zavzemali za organiziranje stavke. Zaradi tega se je sestel odbor za obnovo razrednih sindikatov na področju Svobodnega tržaškega ozemlja in sklenil, da pozove delavce vseh strok k strnitvi v obnovljenih razrednih sindikatih. Na to pot jih izpodbujajo razočaranja, ki so jih doživeli zadnje mesece s strani Vidaljevih izdajalskih sindikatov.

Slovenski učenci stavkajo

Šolska oblastva v Trstu so ukazala, naj so slovenski učenci iz slovenske osnovne šole v Trstu preselijo v prostore italijanske šole, kjer bi imeli popoldanski pouk. Kot vzrok so navedla potrebo popravila šolskih prostorov. Učenci so pričeli stavkati. Njihovi starši so protestirali pri navedenih oblastvih.

Med našim ljudstvom

V Sovodnjah v slovenski Benečiji se niso razmere po drugi svetovni vojni prav nič izpremenile. V občinski svet so se utihotapili novi svetovalci, ki bi radi spremenili vnanji videz, pa so ostali zagrizeni sovražniki našega delovnega ljudstva. Naši ljudje morajo še zmerom v tujino za kruhom. Vprašujemo se, kdo je oboroževal skupine neodgovornih fantalinov, ki bi bili radi strahovali naše slovensko delovno ljudstvo? Teh stvari ne bomo pozabili. Tudi tedaj ne, ko bodo volitve.

V Štandrežu, ki šteje skoraj 2.000 prebivalcev, še nimamo napeljavne vode. Piti moramo vodo iz vaških korit, kjer napajamo živino in kamor hodijo matere prat plenic dojenčkov. Koliko časa bomo še živeli v takšnih nemogočih pogojih?

Tudi v Podgori otroci slovenskih staršev ne smejo v slovensko šolo, v italijansko pa ne. Šolski oblastniki bi radi odločili o usodi slovenskih otrok proti volji njihovih staršev. Čas je, da preneha zastraševanje opčanov in vseh onih, ki imajo obrtna dovoljenja.

Pesem radost daje

Albin Čebular

Pesem srcu radost daje, povzdiguje, nas zlahčni in v bridkosti nas ogreva, kratkočasi in uči.

Ona je doma v goricah, kjer praskeče stroj in plavž, sredi polj, vrtov, delavnic koder se razliva soj.

Z lahni nas peroti dvigne prav nad sonce, ki blesti, s svojim zlatom skup raztaplja, aj in to me veseli.

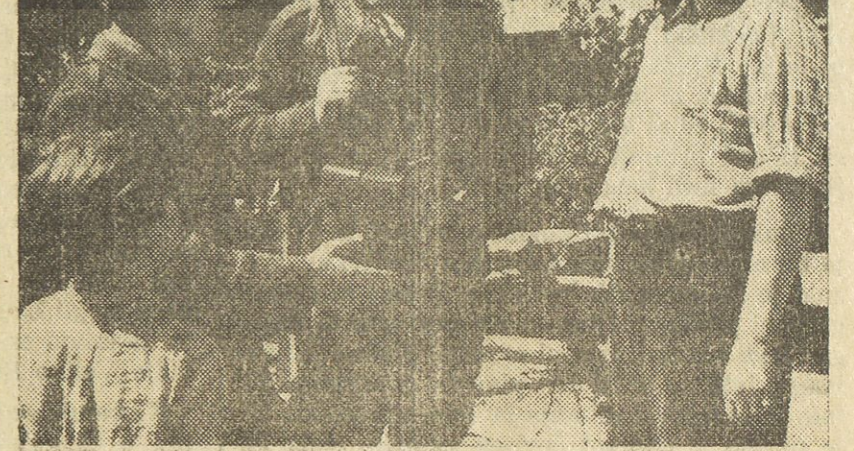
NARODI JUGOSLAVIJE USTVARJAJO LASTNO FILMSKO KULTURO

Ljubljana.—V današnji Jugoslaviji, ki je osnovana na enakopravnosti vseh njenih narodov in načrtnem gospodarstvu, je filmska proizvodnja dobila vse pogoje za uspešen razvoj. V vseh republikah so osnovana filmska podjetja, ki tekmujejo med seboj za čim večjo in čim boljšo kvaliteto filmov. Bogata kultura slovenskega naroda, literarna, gledališka in likovna umetnost so najboljše garancije za napredek kinematografije v Sloveniji, ker ravno filmska umetnost vsebuje vse elemente umetnosti.

V surovi borbi za osvoboditev so rastle prvi temelji umetniškega filma. Amaterji-operaterji, katerih začetniški poizkusi niso našli pomoči in razumevanja vladajočega režima predvojnega Jugoslavije, so kot partizanski borci izkoristili svoje stare izkušnje v snemanju. Snemali so v temnih gozdovih, težko so nabavljali neobhodno potrebna tehnična sredstva, vseeno jim je

Petletni plan predvideva eno in pol milijarde za razvoj filma. V predvojni Jugoslaviji l. 1932 je bilo 332 kinodvoran, kar pomeni 1 kinodvorana na 40.000 prebivalcev. V socialistični Jugoslaviji se je filmska industrija tako razširila, da bo na koncu petletke na vsakih 10.000 prebivalcev ena dvorana, to je štirikrat več kakor l. 1932.

Filme gledajo tisoči in tisoči delovnih ljudi. Ta umetnost je najbližja širokim ljudskim množicam. Na pobudo velikega števila ljudi, ki se zanimajo za film, je Ljudska prosveta orga-

Scena iz filma "Na svoji zemlji"

uspelo napraviti veliko število dragocenih dokumentarnih filmov, kot n. pr. "Prenos ranjenecov", "Prihod partizanov v Trst", "Reka in Sušak" itd.

Po osvoboditvi so napravili veliko število dokumentarnih filmov kot "Ljubljana pozdravlja osvoboditelje", "Masčujmo in kaznujmo" in mnogo drugih, katere so tisoči in tisoči gledalcev navdušeno pozdravili. Iz leta v leto se domača filmska produkcija naglo razvija. Obzorniki in dokumentarni filmi, čedalje boljše tehnične izdelave, in vedno bolj aktualne vsebine, so stalno na programu. L. 1948 so izgotovili prvi umetniški film "Na svoji zemlji", po scenariju slovenskega književnika Cirila Kosmača, ki prikazuje dogodke iz narodne osvobodilne borbe v slovenskem Primorju. To je bil ve-

Scena iz filma "Na svoji zemlji"

lik uspeh domače proizvodnje. Film je vzbudil veliko pozornost vsega slovenskega naroda. Celotno najoddaljenejših vasi so kmetje prihajali, da bi videli film, ki prikazuje dogodke, ki so se jim neizbrisno vtisnili v spomin. Film resnično prikazuje težke dneve borbe in jim je bil zato domač, drag in razumljiv. Film "Na svoji zemlji" so z velikim uspehom vrteli tudi v inozemstvu. Tudi ameriški izseljenci so ga gledali z enakim navdušenjem.

Sirom države so odprli mnogo zavodov, kjer se izvajajo novi filmski kadri, kar je eden osnovnih pogojev za razvoj filma. Dveletna filmska šola skrbi za nov kader režiserjev in igralcev. Novoodprta šola v Zagrebu vzgaja bodoče operaterje, monterje filmov in tonske strokovnjake. Na akademiji za dramsko umetnost v Ljubljani obstoji filmski oddelek, kjer ravnatoko študirajo bodoči filmski igralci in režiserji.

Novo formirani krožki predstavljajo novo obliko kulturno-prosvetnega dela, na katerih diskutirajo o tehniki ter o umetniški vzgojni višini posameznih filmov.

Informirovska propaganda ni niti kulturi jugoslovanskih narodov prizanesla s svojimi umazanimi klevetami, ni prizanesla tistemu, kar vsak narod dragoceno čuva in globoko spoštuje. Film "Na svoji zemlji", ki resnično in prepričevalno prikazuje borbo slovenskega naroda proti fašizmu, so imenovali "črno kugo". Svetle like slovenske kulture, na katere so ponosni vsi narodi Jugoslavije, Čankarja in Prešerna, prve nosilce napredne misli, so imenovali zaščitnike kulakov in trockistov.

Kljub vsem lažem in klevetam pa se mlada produkcija Jugosla-

mizirala filmske krožke. Novo formirani krožki predstavljajo novo obliko kulturno-prosvetnega dela, na katerih diskutirajo o tehniki ter o umetniški vzgojni višini posameznih filmov.

Informirovska propaganda ni niti kulturi jugoslovanskih narodov prizanesla s svojimi umazanimi klevetami, ni prizanesla tistemu, kar vsak narod dragoceno čuva in globoko spoštuje. Film "Na svoji zemlji", ki resnično in prepričevalno prikazuje borbo slovenskega naroda proti fašizmu, so imenovali "črno kugo". Svetle like slovenske kulture, na katere so ponosni vsi narodi Jugoslavije, Čankarja in Prešerna, prve nosilce napredne misli, so imenovali zaščitnike kulakov in trockistov.

Kljub vsem lažem in klevetam pa se mlada produkcija Jugosla-

mizirala filmske krožke. Novo formirani krožki predstavljajo novo obliko kulturno-prosvetnega dela, na katerih diskutirajo o tehniki ter o umetniški vzgojni višini posameznih filmov.

Informirovska propaganda ni niti kulturi jugoslovanskih narodov prizanesla s svojimi umazanimi klevetami, ni prizanesla tistemu, kar vsak narod dragoceno čuva in globoko spoštuje. Film "Na svoji zemlji", ki resnično in prepričevalno prikazuje borbo slovenskega naroda proti fašizmu, so imenovali "črno kugo". Svetle like slovenske kulture, na katere so ponosni vsi narodi Jugoslavije, Čankarja in Prešerna, prve nosilce napredne misli, so imenovali zaščitnike kulakov in trockistov.

Kljub vsem lažem in klevetam pa se mlada produkcija Jugosla-

mizirala filmske krožke. Novo formirani krožki predstavljajo novo obliko kulturno-prosvetnega dela, na katerih diskutirajo o tehniki ter o umetniški vzgojni višini posameznih filmov.

Informirovska propaganda ni niti kulturi jugoslovanskih narodov prizanesla s svojimi umazanimi klevetami, ni prizanesla tistemu, kar vsak narod dragoceno čuva in globoko spoštuje. Film "Na svoji zemlji", ki resnično in prepričevalno prikazuje borbo slovenskega naroda proti fašizmu, so imenovali "črno kugo". Svetle like slovenske kulture, na katere so ponosni vsi narodi Jugoslavije, Čankarja in Prešerna, prve nosilce napredne misli, so imenovali zaščitnike kulakov in trockistov.

Kljub vsem lažem in klevetam pa se mlada produkcija Jugosla-

mizirala filmske krožke. Novo formirani krožki predstavljajo novo obliko kulturno-prosvetnega dela, na katerih diskutirajo o tehniki ter o umetniški vzgojni višini posameznih filmov.

Informirovska propaganda ni niti kulturi jugoslovanskih narodov prizanesla s svojimi umazanimi klevetami, ni prizanesla tistemu, kar vsak narod dragoceno čuva in globoko spoštuje. Film "Na svoji zemlji", ki resnično in prepričevalno prikazuje borbo slovenskega naroda proti fašizmu, so imenovali "črno kugo". Svetle like slovenske kulture, na katere so ponosni vsi narodi Jugoslavije, Čankarja in Prešerna, prve nosilce napredne misli, so imenovali zaščitnike kulakov in trockistov.

Kljub vsem lažem in klevetam pa se mlada produkcija Jugosla-

mizirala filmske krožke. Novo formirani krožki predstavljajo novo obliko kulturno-prosvetnega dela, na katerih diskutirajo o tehniki ter o umetniški vzgojni višini posameznih filmov.

Informirovska propaganda ni niti kulturi jugoslovanskih narodov prizanesla s svojimi umazanimi klevetami, ni prizanesla tistemu, kar vsak narod dragoceno čuva in globoko spoštuje. Film "Na svoji zemlji", ki resnično in prepričevalno prikazuje borbo slovenskega naroda proti fašizmu, so imenovali "črno kugo". Svetle like slovenske kulture, na katere so ponosni vsi narodi Jugoslavije, Čankarja in Prešerna, prve nosilce napredne misli, so imenovali zaščitnike kulakov in trockistov.

Z JUŽNEGA MORJA

POSLOVENIL
VINKO GABERSKI

(Nadaljevanje)

Maukovi uhli so bili prebenedi, ne na enem mestu ali dveh, temveč vsaj dvanajstkrat. V eni manjših luknji je nosil glinasto pipo. Večje luknje pa so bile za to premahnje, ker bi bila pipa padla skozi. V največjih luknjah na obeh straneh je nosil lesene kolobarje, štiri palce v premeru. Obseg tistih lukenj pa je znašal okoli dvanajst in pol palcev. Maukov okus je bil izredno obsežen. V manjših luknjah je nosil razne reči kakor prazne patrone, podkornike, vijake, trakovine in konce vrvi, zeleno listje in kako cvetje. Po tem se vidi, da mu žepov res ni bilo treba. Sicer pa jih tudi ni moglo biti, kajti vsa njegova obleka je bila kako ped širok platnen trak. Žepni nož je nosil v lasih, rezilo pokloplo preko zmesanega kodra. Največje njegovo bogastvo pa je bil ročaj porcelanaste skodelice, ki ga je obešal na obroč iz želatine, katerega je imel v hrustancu v nosu.

Kljub vsemu temu olupšavanju pa je imel Mauk še prijeten obraz. Res, njegov obraz je bil v vsakem pomenu čeden, za Melanezijska še celo prav ličen. Edini nedostatek je bil ta, da v njem ni bilo strogosti. Bil je žensko mehek, skoraj dekliški. Poteze so bile drobne, pravilne in lepe. Brada in usta rahla. V čeljustih, na čelu in nosu ni bilo strogosti ne značaja. Samo v očeh so se videli sledovi neznanih lastnosti, ki so tvorile velik del njegove osebnosti, pa jih drugi niso mogli razumeti.

Maukov oče je bil poglavar v vasi, in Mauk je bil ob morju doma in na pol dvoživka. Poznal je življenje rib in ostrig, in čeri in skalni grebeni pred obrežjem so bili zanj odprta knjiga. Tudi s kanuji je znal ravhati. Ko mu je bilo komaj leto, se je že učil plavati. S sedmim letom je zdrževal dihanje že celo minuto, da se je pognal v trideset čevljev globoko vodo in potopil prav do dna. Takrat so ga ukradli ljudje iz gošče, ki ne znajo plavati in se bojijo slane vode. Tako je videl Mauk odslej morje samo oddalec skozi jase v šumi ali pa z gorovja. Postal je suženj starega Fanfoja, najvišjega glavarja cele vrste po pobočju maltskega pogorja razstlanih vasi, katerih dim v mirnih jutrih je bil za bele pomorce skoraj edino znamenje, da je v notranjosti otoka precej prebivalcev. Belci namreč ne silijo na Malaito; poskusili so bili nekdo, ko so iskali zlato, a domačini so njihove glave nataknili, da so se potem režale z okajanih škarnic njihovih koč.

Ko je bilo Mauku sedemnajst let, je Fanfoju zmanjkalo tobaka. Ni ga bilo dobiti in ne. Hudi so bili časi za vse njegove vasi. Postal je žrtev pomote. Suv je bil tako majhno pristanišče, da se skuner ni mogel zasidrati. Okoli njega so rastle mangrove, ki so njih veže visele nad globoko vodo. To je bila past in v to past sta zavozil dva belca s svojo majhno jahto. Iskala sta delavcever ter imela mnogo tobaka in drobiža za menjavo, ne da bi omenjali tri puške in množino municije. Pri Suvu pa niso prebivali zamorci; zato so mogli priti prebivalci iz goščav do morja. Jahta je delala imenitno kupčijo. Že prvi dan je nabrala dvajset delavcev. Se stari Fanfoj se je dal zapisati. In že isti dan so ti delavci odrezali belcema glavi, pobili posadko in jahto zažgali. Prihodnje tri mesece je bilo po vseh vaseh v goščavi raznega blaga na pretek. Potem pa je prišla bojna ladja, ki je metala granate cele milje daleč na kopno in naglala prestrašeno ljudstvo s selišče globoko v goščavo. Nato so se izkrcali posebni oddelki. Vse vasi so požgali s tobakom in blagom vred. Kokosovce in banane so posekali, vrtove uničili, svinje in kokoši pobili.

Fanfoj je dobil svoj pouk, a v tem mu je pošel tobak. Njegovi mladi ljudje so se pa preveč bal, da bi se dali zapisati za delavce. Zato je Fanfoj zapovedal, naj pošljejo njegovega su-

nja Mauka k morju, da bi se vpisal za delo. Hotel je imeti pol zaboja tobaka, pa nožev, sekir, platna in steklenih biserov, kar bi Mauk odslužil z delom na plantažah. Strašno se je bal Mauk, ko so ga spravili na palubo skunerja. Zdelo se mu je, da je jagnje, ki ga ženejo k zakolu.

Beli ljudje so bili divje stvari. Saj so morali biti; kako bi si pa drugače upali hoditi ob malajskem obrežju v vsa pristanišča, vedno samo po dva, z dvajsetorico črncev kot posadko in z množico kakih sedemdeset črnih najetih delavcev. Razen tega je vedno pretiela še nevarnost, da bi obrežani napadli skuner in pobili vso posadko. Res, belci so morali biti strašni ljudje. Poleg tega so imeli še take hudičeve puške, da so naglo streljale in mnogokrat zaporedoma, pa reči iz železa in med, ki so skunerje gnale tudi če ni bilo vetra, in omariče, ki so ravno tako govorile in se smejale kakor ljudje. Da, slišal je bil celo o belem človeku, ki je imel posebno močnega hudiča v sebi, da si je jemal iz ust zobe, kadar se mu je zljubilo, in jih potem zopet vstavljal po mili volji.

Mauka so spravili v kajuto. Na krovu je strážil eden obeh belcev z dvema samokresoma za pasom. Spodaj pa je sedel oni s knjigo pred seboj, ki je vanjo delal čudna znamenja in črte. Ogledoval je Mauka, kakor bi bil svinja ali ptič, mu pogledoval pod pazduhe in nekaj zapisoval. Potem je pomolil Mauku tisto reč za pisanje, in komaj se je je Mauk dotaknil, se je že zavezal za tri leta na plantažah družbe za izdelovanje mila. Nič mu niso povedali, da bi ga divji belci mogli k delu tudi prisiliti, če bi bilo treba, in da imajo za tak ukrep vso moč in vse bojne ladje Velike Britanije za seboj.

Na palubi so bili še drugi črnci iz daljnih krajev, o katerih še ni nikdar slišal, in ko se je beli človek z njimi pomenil, so potegnili Mauku iz las dolgo pero, ga na kratko ostrigili in mu privezali ruto iz debelega rumenega platna okoli života.

Ko je prebil mnogo dni na skunerju in videl veče dežel in otokov kakor se mu je kdaj sanjalo o njih, so ga izkrcali na Novi Georgiji ter mu naročili, da je krčil grmovje in sekal trstiko. Sedaj je prvič videl, kaj se pravi delati, ker še kot suženj pri Fanfoju ni tako trpel. Pa to ga ni kaj motilo. Vstajal je ob zori in hodil spat v mraku, jedel pa je dvakrat na dan. In hrana je bila slaba. Kar po tedne dolgo samo osladen krompir, potem pa zopet edino riž. Dan za dnem je izrezoval kokosove orehe iz lupin; in dneve in tedne je kuril za praženje kope, dokler mu niso zbolele oči, da so ga premestili k podiranju dreva. S sekirjo je delal dobro in prišel pozneje v oddelek za gradnjo mostov. Nekoč so ga kaznovali s premestitvijo v oddelek za gradnjo potov. Včasih je služil tudi v posadki kitolovske ladje, če so šli po kopro kam daleč ali če so se belci odpravili z dinamitom nad ribe.

Poleg vsega tega se je naučil trepangovske angleščine, da se je mogel sporazumeti z belimi in z vsemi črnci, ki so sicer govorili tisoč različnih narečij. Naučil se je tudi marsičeva, o belih ljudih, poleg drugih reči tega, da držijo besedo. Če so za koga rekli, da naj dobi tobaka, ga je res dobil. Če pa so komu obetali, da bo, ako stori kaj, česar ne bi smel, tako tepen, da mu bo po ušesih zvonilo, potem mu je res dolgo zvonilo. Mauk ni vedel, kaj je zvonjenje in zvonjava sploh, a ker je v trepangovski angleščini bil ta izraz, si je mislil, da so zobje in kri tisto, kar povzroča zvonjenje. Pa še nekada se je navadil: Nične ne bo kaznovan ali tepen, če ni napravil nič napačnega. Še če so bili beli ljudje pijani, kar je bilo pogosto, so tepli samo, če je bila kaka zapoved prekršena.

(Dalje prihodnjic)

Narodni heroj

(Nadaljevanje in konec)

Takrat se je v materi nekaj razklenilo in rekla mu je: "Darko, če sva skupaj vozila voziček z bičevniki po blatnih cestah, da smo se mogli preživeti, bom tudi skupno s teboj delala za našo sveto stvar. Kjer so moji otroci, tam sem tudi jaz."

Od tega dne sta bila mati in sin zvesta in vdana soborca na skupni fronti. In ko je nekdo italijanska konjeniška patrola oprezovala okoli hiše, kjer je Darko ravno imel zbranih kakih trideset mladincev, je mati naglo poskrila nekaj koles, ki so bila prilonjena ob hišo in potem skozi okno toliko časa stevala rjuhe in s tem zapirala pogled v sobo, da je nevarnost minila.

Dosti je še podrobnosti iz ljubljanskega Darkovega delovanja, ki pa jih v tem kratkem obrisu ni mogoče izčrpnjeje navesti, njegova organizatorska sposobnost, njegov pogum in njegov priku-pen nastop pa sta napotila vodstvo OF, da je Darka že v oktobru 1941 poslalo na Primorsko in v Trst, da organizira mladino. Od tam se je še nekajkrat, zdaj

ne več kot Darko Marušič, temveč kot illegalec Emil Sirk vbral v Ljubljano, dokler ni 17. februarja 1942 (kot pravi mati) 15. II. 1942 (kot je zapisano v knjigi "Trieste nella lotta per la democrazia", stran 42) za stalno odšel v Trst—ne da bi se še kdaj mogel vrniti domov. V Trstu je fašizem v svojem dvajsetletnem besnenju uničeval in razbijal vse, kar je bilo antifašističnega. Zlasti je trpela Komunistična partija Italije. V letu 1942-43 ni ta imela v Trstu ne celice, niti ni ločila članov od simpatičarjev in "linijo so si kovali sami in zato dostikrat skrenili v sektaštvo in oportunistem." (Poročilo CK 17, I. 1943). Tržaški komunisti so iskali stike s Komunistično partijo Italije v Milanu. Tak je bil položaj med onimi, pri katerih bi OF morala najti svoje najpogostejše zavezanike. Leta 1941 sta v Trstu delala brata Oskar in Lev Kovarič. Navezala sta prve stike z italijanskimi antifašisti, razširjala idejo OF med slovenske množice, ali izdaja decembra 1941 ju je zajela in skoraj uničila njuno delo.

Na njihovo mesto sta stopila mladina Darko Marušič-Blaž in

Albin Čofar-Karl. Obnovila sta razbito delo, pridobila nove pripadnike OF v vseh rajonih Trsta in v Šklednju ustanovila prvi delavski krožek, ki je postal žarišče tovarniških komitejev. Delo je bilo težko, vendar je gibanje toliko naraslo, da se je november ustanovil okrožni odbor OF za Trst. V njem je mladi Marušič prevzel odgovornost za okrožno tehniko "Morje". Da je bil porast OF v Trstu tudi njegova zasluga, razberemo iz dopisa CK KPS 16. novembra 1942 pokrajinskemu komiteju KPS za Primorje, v katerem CK svetuje pokrajinskemu komiteju, da koptira Darka Marušiča v komitej. Obenem pa so mu poverili reorganizacijo mladine. Prvi odbori ZSM zrastejo v centru mesta, pri Sv. Jakobu, Sv. Ivanu, v Šklednju, v Rojanu, med katerimi je bil delaven zlasti iz centra.

Gotovo je bila tudi precejšnja zasluga Darka Marušiča-Blaža, da je na linijo OF pristala ena izmed italijanskih komunističnih skupin Trsta. To je skupina, ki jo je vodil Vincenzo Marcon-Davilla in je sprejela njen borbena program: brezkompromisen boj proti fašizmu, organizacija

množic, boj oportunistom, aktivizacija komitejev. V tem času se je ustanovila kot množična delavska organizacija Delavska enotnost—Comitati di Unita operaia.

Fašistična policija je po svojih ovaduhih zvedela, kaj se godi v Trstu. Sredi decembra 1942 je prišlo do novih racij, vendar organizacije v celoti niso zalele. Februarja 1943 se je boj policije zaostрил, ker so antifašistične organizacije s svojimi napisnimi, listkovnimi akcijami, ki so proslavljale zmage pri Stalingu, fašiste tako razburile, da so napeli vse sile, da bi polovili vodilne kadre. Drago Marušič se je rešil s tem, da je pred neposredno aretacijo skočil iz drvečnega tramvaja. Takrat je bila cela vrsta pristavev odpeljana v zapore. Pri zasliševanju je policija iskala predvsem sledi za Darkom Marušičem in Davillo. Posebno prvega so imeli na piki in vsa izpraševanja so merila nanj. Takrat je Darko po navodilih pokrajinskega komiteja zapustil Trst in odšel na sedež pokrajinskega odbora. Sedaj je bil Kras področje njegovega dela, kjer se ni udeleževal samo v mladinski organizaciji, temveč je kot član pokrajinskega komiteja izvrševal tudi važne funkcije v organizaciji partije ter je junija 1943 formiral južni primorski komitej. Pri vsem pa je vendar ostalo glavno njegovo delo v mladinski organizaciji, ki je na predlog SK KPS dobila konec aprila 1943 svoj posebni pokrajinski iniciativni odbor, v katerem je bil Darko sekretar.

Ob razsuhu Italije v septembru 1943 je tako D. Marušič kot sekretar pokraj. iniciativ. odbora ZSM postal tudi član novo ustanovljenega najvišjega oblastnega organa Primorskih Slovencev, Narodno-osvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo. V splošni vstaji primorskega ljudstva, ki jo je izzval zlom italijanskega fašizma, je bil dotok v partizanske vojaške enote tako velik, da so se skoraj dnevno snovale nove čete, bataljoni in brigade. Zato je razumljivo, da v teh dneh najdemo Darka Marušiča tudi kot političnega funkcionarja v naši vojski. Oktobra 1943 je bil postavljen za pomočnika komisarja v štabu Primorske cone. V tej funkciji je bil poslan v Furlanijo, kjer se je organizirala prva furlanska brigada. Ker je bil 6. oktobra imenovan za komisarja novo ustanovljene "tržaške" divizije, se je vrnil iz Furlanije, 17. oktobra pa je prevzel njegov položaj Branko Bagič-Vlado, Darko pa je ostal njegov namestnik.

Da je poleg političnih funkcij v vojski še vedno ohranil svoj položaj v mladinski organizaciji, nam kaže sporočilo, ki ga je 20. oktobra 1943 Darko poslal glavni odbor ZSM in ga obvestil, da je bil na prvem kongresu vse slovenske mladine izvoljen za člana glavnega odbora ZSM, obenem pa tudi za delegata na kongresu USAOJ. Ta pa se je vršil šele na spomlad 1944 v Drvaru, ko je Darka že pokrivala primorska zemlja.

Dne 5. novembra 1943 je štab III. operativne cone imenoval Darka za politkomisarja v 27. "goriški" diviziji. To njegovo imenovanje je bilo izvršeno v času, ko je nemška vojska s ponovnimi ofenzivnimi sunki v oktobru in novembru 1943 zasedala osvobodjeno ozemlje na Kobarškem in v beneški Sloveniji. Darkova divizija je imela takrat hude boje zlasti pri Topolovem

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . .

VDSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČI V SVOJI TISKARNI

. . . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . . Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ Printery

2657-59 S. LAWDALE AVE. - CHICAGO 23, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 2-4904

Na zboru volivcevo

Na krajevnem ljudskem odboru v stari mlekarni v Zabcáh sta se predsednik in tajnica sklanjala nad spisi in številkami, nad plani in odkupi. Ura je odbila že sedem, ob pol osmih pa je stanek. Nista pa še vedela, kaj bi obravnavali na šestanku. Predsednik je privlekel iz žepa zmečkan kos papirja; naročilo je okrajnega odbora, da mora na zboru volivcevo krajevni ljudski odbor podati obračun svojega dela. "Kaj naj povem?" je zaskrblije vpraševal tajnico Pavlo.

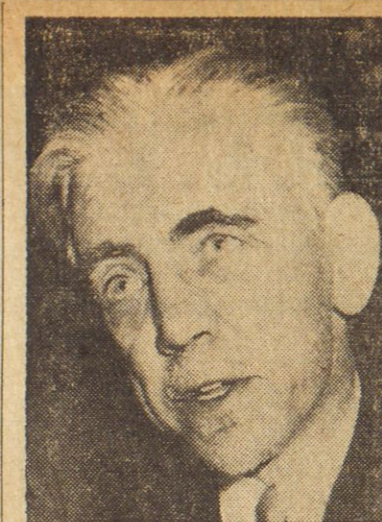
"Ah kaj, pogovorili se bomo, kako smo izpolnili odkupe, zato pa se je treba pripraviti, pa bo itak diskuzije več kot preveč," ga je potolažila. V tem pa sta vstopila aktivista z okrajja, čez nekaj časa pa je prišel še tovariš z oblastnega odbora. Predsedniku je postalo vroče. "Hudič, še teh je treba," je zamrmral v kot. Toda aktivisti so ga že začeli pregovarjati, naj se zbor volivcevo začne čimprej.

V sobi nad mlekarno so se zbirali vaščani. Ob pol osmih, ko je bil napovedan sestanek, jih je bilo samo 10, ob osmih jih je bilo še enkrat toliko, toda spet so mislili, da zbor volivcevo ne bo sklepčen, da bo tako, kot je bilo že večkrat v Zabcáh: saj so zadnji zbor volivcevo imeli meseca

v beneški Sloveniji, kjer je padel takratni divizijski politkomisar Rudi Mahnič-Brkinc. Takoj za tem je Darko odšel iz svoje divizije in se napolil preko Brd in Soče, da bi ugotovil, ali je dovolj varna pot za prehod dolincev na njihov kongres, ki bi se imel vršiti nekje na Banjški planoti. 12. XI. 1943 je še pisal pismo materi, ki je tudi v onih dneh vzdrževala stalne zveze s svojim sinom in bila baš takrat v Brdih, kjer naj bi se v Kojškem sestala z njim. Po naključju se nista srečala, Darko pa je 17. novembra s svojim kurirjem in še nekim tovarišem prekoračil Sočo in se truden, premočen in premražen zglasil v Srednjem Lovcku v hiši, ki se ji pravi "Pod hribom". Ni pa se še utegnil ne posušiti, ne spočiti, ko je prihitel gospodar z vestjo, da so Nemci v vasi. Nezanemga tovarnišja je še uspelo skriti v senik. Darko pa, ki je nekdo že ušel iz pred nemških pušk v kraški vasi Lipa, kjer so ga bili zajeli, je hotel tudi sedaj s kurirjem prebiti nemki obroč. Planil je iz hiše, zagnal nekaj bomb, pri tem pa ga je že zadel strel v glavo in obležal je v snegu. Z njim vred pa je padel njegov kurir, gospodarja pa so Nemci, ker niso mogli izslediti tretjega partizana, ustrelili ob ograji za hišo. Darkovo in Rudijevo smrt je narodno-osvobodilni svet za Primorsko sporočil predsedstvu SNOOJA 17. decembra 1943 s temile besedami:

"Oba sta bila med najboljšimi, najdelavnejšimi in najpožrtvovalnejšimi organizatorji osebovodične borbe na Primorskem."

Aleš Bebler, takratni tajnik NOS za Primorje, pa je v svojem spominskem članku v "Primorskem poročevalcu" zapisal: "Nične, kdor je Blaža spoznal, ga ne bo mogel pozabiti. Ostal bo v naših srcih za vedno kot najbolj svetel primer srčne primorske mladine, ki se je posvetila osvoboditvi svoje lepe zemlje in njeni srečni in slavni bodočnosti."—J. J. in I. J.

William Dudley Pelley, voditelj ameriških fašistov, ki je bil izpuščen iz zapora po odslužitvi polovico kazni. Leta 1942 je bil obsojen na 15 let zapora na obtožbo, da je širil Hitlerjevo propagando.

aprila. Okrog pol devetih pa se je kar nabrala že polna soba vaščanov. Predsednik je začel, v začetku se je še kar znal: "Tovariši in tovarišice! Danes bomo pregledali, kako smo izpolnili naše plane, prej pa vam bi še povedal, da plani niso bili realni, izdelali smo jih na pritisk okrajnih aktivstov. Čeprav je bil na primer krajevni odbor natančno prepričan, da je kmet pridelal samo 60 kvintalov mleka, mu je krajevni odbor moral predpisati obvezne oddaje 100 kvintalov. Večkrat smo delali nepravilne plane. V sosednjih krajevni odborih imajo pravilnejše plane in oddaje," je končal.

"Zakaj pa imamo krajevni odbor?" so začeli jamrati kmetje—"mar morate res za vsako figo vprašati okraj?"
Toda predsednik jih je preslišal. Naročil je tajnici, naj prebere, koliko so posamezni kmetje izpolnili obvezne oddaje mesa. "Jože Šorli je imel obvezne oddaje 7 in pol kvintalov (750 kg), oddal pa je nad 10 kvintalov živine."

Tajnico je prestregel Šorli: "Vidiš, da sem še več oddal, kot bi moral, pa tudi plan obvezne reje živine sem izpolnil, hlev imam prenapolnjen, pa kljub temu mi ne daste dovoljenja, da bi prodal teleta na prosto." Še le aktivistka z okrajja ga je potolažila in mu razložila, da bo to lahko storil, tako je tudi prišlo v zapisnik, ki ga je pisala mladinka Marija.

Iz kota se je oglasila Dobravka: "Julija bi morali oddati mesnatnega 110 kg težkega prašiča; prosila bi, da mi oddajo znizate ali pa preložite za pozneje." Čeprav ga je imam, bi ga težko zredila.

"Ha, ha, ha!" so se zasmejali kmetje, "kdaj ste že slišali, da bi v juliju zredili 110 kg težkega prašiča?"
"Saj bi lahko, če bi ga že sedaj začela rediti, ni vrag, da ga ne bi zredila v devetih mesecih," je dodala odbornica AFŽ Čadežnica. "Ti bodi pa kat tih!"—"Zakaj? Ne bom." Začelo se je prerekanje. Dobravčeva svinja pa je prišla v zapisnik.

Za živino je prišlo na vrsto

mleko. Pri tem je postalo v sobi še bolj glasno. Vsak je hotel še kaj povedati. Le težko jih je umirila tajnica, da je lahko prečitala, koliko je že kdo oddal mleka. Več kmetov je bilo še v zaostanku. Predsednik jih je posvaril: "Le glejte, da ne boste sledili Skaderju iz Raven, ki je imel oddaje 115 kvintalov, oddal pa je samo nekaj kvintalov in še druge nagovarjal, naj ne oddajo. Sedaj pa se kesa, ko smo mu naložili kazni. Toda po grehu je za kesanje prepozno."
"Zakaj pa ste nam dali plane za oddajo mleka šele v maju?" je vzkliknil Soudak. Kot bi sprožil plaz, se je vse oprijelo Soudakove misli. "Samo zaradi tega smo v zaostanku pri oddaji."

(Konec prihodnjic)

"PROLETAREC"

Socialistično-delavski tednik
Glasilo Jugoslovanske soc. zveze
in Prosvetne matice. Pisan v
slovenskem in angleškem jeziku.
Stane \$3 za celo, \$1.75 za pol,
\$1 za četrt leta.
NAROČITE SI GA!
Naslov:
PROLETAREC
2301 South Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POZIV naročnikom lista Prosveta

Uljudno apeliramo na vse naše naročnike lista Prosvete, dnevnika in tednika sredine izdaje, ter The Voice of Youth, da VSELEJ TAKOJ ko se preselite, naznanite upravništvo lista in nam pošljete vaš stari in novi naslov, prvič zato, da naročnik dobi točno svoj list in drugič, da nam ni treba plačati 2 centa KAZNI pošti za vsak tak zamaranjen slučaj. Pismenosta vam da brezplačno kartico Form št. 22-8 ako ga vprašate, isto izpolnite in jo pošljite upravi listu.
Prosimo, upoštevajte ta poziv, s tem pomagajte upravi za boljšo poslugo dostavljanja Prosvete.
PHILIP GODINA, upravitelj

Slovene Records

10 Inch Records - 79c

By M. Udovich and J. Lausche:
25144-F Pojmo veselji; Hišica pri čestah/
25191-F Ta marela; Men'vse eno je/
25192-F Oh ura že bije; Nar. pesmi
By Hoyer Trio:
25069-F Stari šotiš; Moja Micka
25072-F Stajerska; Moj prijatelj
25129-F Gozdni valc.; Hapsosa polka
By Frank Yankovic:
12276-F Ohio polka; Clairene waltz
12377-F Cherry polka; Twilight waltz
12502-F Be mine, polka; Summertime
12914-F Career up; Hurry Slovenska
12921-F Cheer up; Jolly polka
12942-F Three Yanks, p.; Dreamers w.
12365-F Jo Ann waltz; Plute O'Phone
12376-F Oh, Marie; On the beach
12394-F Blue skirt; Charlie boxer
12995-F Whoop poll; Bar-room polka
25193-F Gostinska; Živijo Slovenci
25194-F Zivahna polka; Srečen bodi
25195-F Moja dekle; Židana Marela
By J. Perush and His Band
R-574 Na Marjanec, Clara (Clarice)
R-575 Short Snort; Cleveland waltz
R-576 Terezinka; Wild Boy polka
R-577 Joliet polka; You don't know
By Kuser's Orchestra
C-401 Na zdravje; Nova domovina
C-408 Ljubica polka; Planina polka
C-410 Pomladinska p.; Bele rože, v.
C-419 Na oknu, v.; Na Vasi, polka

Order C. O. D. and write for a free catalogue of the largest selection of Slovene Phonograph Records, Sheet Music, Books and Dictionaries in USA or sent money order to:
PALANDECH'S MUSIC HOUSE
536 So. Clark St., Chicago 5, Ill.

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.
CENE LISTU SO:

Za Združ. države in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolico je.....\$9.50
1 tednik in..... 6.80	1 tednik in..... 8.30
2 tednika in..... 5.60	2 tednika in..... 7.10
3 tednike in..... 4.40	3 tednike in..... 5.90
4 tednike in..... 3.20	4 tednike in..... 4.70
5 tednikov in..... 2.00	5 tednikov in..... 3.50

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prišeti se sme le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prišeti, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znizati datum za to vsoto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. druživa št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. druživa št.....

3)..... Čl. druživa št.....

4)..... Čl. druživa št.....

5)..... Čl. druživa št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!